



Maaïke Goyens

**EERSTE HULP**  
**BIJ JE NIEUWE**  
**GEZIN**

 LANNOO

# Inhoud

<b>Over Eerste hulp bij je nieuwe gezin</b> .....	<b>6</b>
Wie werkte mee aan dit boek? .....	6
Wat is een nieuw gezin? .....	10
Hoeveel nieuwe gezinnen zijn er? .....	15
Realiteit versus mythes .....	15
Nieuw gezin versus kerngezin .....	22

## **Deel 1 EEN OUDE EN NIEUWE PARTNER**

<b>De scheiding</b> .....	<b>28</b>
De droom aan diggelen .....	28
Kinderen en scheiding .....	28
<b>Een nieuwe relatie</b> .....	<b>50</b>
Bezint eer ge begint en maak bewuste keuzes .....	50
Zijn jullie vlinders welkom in de tuin van het kind? .....	55
Een paar prangende vragen .....	59

## **Deel 2 SAMENLEVEN**

<b>Mogelijkheden</b> .....	<b>76</b>
Een waaier aan mogelijkheden .....	76
It's all about choices .....	78
De basiskeuze: voltijds onder één dak of deeltijds onder twee daken .....	84
Samenwonen... En de kinderen? .....	94
<b>Praktisch en financieel</b> .....	<b>108</b>
Waar gaan we wonen? .....	108
Over inboedel, huisraad en zo meer. Wat hebben we (nog niet)? .....	115
Financiën: goede afspraken maken goede vrienden .....	118

## **Deel 3 EEN NIEUW GEZIN – PRAKTISCH**

<b>De relaties binnen een nieuw gezin onder de loep</b> .....	<b>134</b>
De partners: het fundament .....	134
De relatie met je kind .....	147
De relatie met je stiefkind .....	156
De stem van kinderen .....	164
Gezinsuitbreiding .....	170
De relatie met de buitenwereld .....	179
<b>Het reilen en zeilen binnen een nieuw gezin: concrete handvaten</b> .....	<b>190</b>
Onderscheid tussen opvoedings- en huishoudregels .....	190
Help: conflict! .....	195
Agendabeheer – gezinsplanner .....	199
Geef aandacht aan elke relatie .....	202
Iedereen gelijk in een nieuw gezin? .....	204

## **Deel 4 JURIDISCHE ASPECTEN**

<b>Juridisch kader van de verschillende samenlevingsvormen</b> .....	<b>208</b>
Keuze uit verschillende samenlevingsvormen .....	208
De woning: hoe regelen we dat? .....	222
Schriftelijke afspraken .....	227
Erfrecht .....	233
<b>Rechten en plichten van stiefouders</b> .....	<b>240</b>
Onderhoudsplicht? .....	240
Scheiding .....	241
Nu is het aan jou .....	246

# Over Eerste hulp bij je nieuwe gezin

## Wie werkte mee aan dit boek?

Sta me toe mezelf even te introduceren en de aanpak van dit boek toe te lichten.

Ik ben Maaïke Goyens, ervaringsdeskundige doordat ik gescheiden ben en in tussen een aantal jaren een nieuw gezin op de rails tracht te krijgen/houden. Laat me daarbij in alle oprechtheid zeggen dat ook ik/wij worstelen, waardoor ik leerde dat het geen exacte wetenschap is om een nieuw gezin te laten 'bollen'. Mij stelt dat gerust, want wetenschap roept wetmatigheden op en onderzoek dat onderbouwd hoort te zijn. Deze materie is op maat te kneden naar eigen behoeften en wensen. Mij geeft dat hoop, en vooral: moed. Moed om ervoor te blijven kiezen op momenten dat het wat moeilijker gaat.

Ook in mijn professionele leven spelen nieuwe gezinnen een rol. Als familiaal bemiddelaar help ik koppels die scheiden om samen hun scheidingsafspraken op papier uit te werken. Ook werk ik met ouders die zoeken naar manieren om ondanks hun scheiding hun ouderschap samen vorm te blijven geven. Dat is niet altijd gemakkelijk, en ik vind het een voorrecht in dat proces een rol te kunnen spelen. Het is in essentie in alles wat ik doe mijn grote missie om bij te dragen aan een wereld met minder vechtscheidingen, zodat kinderen minder (niet meer) lijden onder de scheiding van ouders. Tot slot werk ik met nieuwe gezinnen die worstelen met het in stand houden van de vele evenwichten, die vastlopen in conflicten, of die behoefte hebben aan juridische ondersteuning.

Tijdens de jaren dat ik actief was als advocate zag ik in dat niemand gebaat is met vechtscheidingen. Daarom is dit boek geschreven vanuit een bemidde-

lings- en toekomstgerichte visie. (Natuurlijk blijf ik ook juriste, dus hier en daar zal ik weleens refereren naar het juridisch kader, dat eveneens belangrijk is.)

Ik merkte dat er voor 'nieuwe gezinnen' behoefte is aan een soort gids. Niet zozeer om uit te leggen hoe het allemaal moet en wat de do's en de don'ts zijn, noch om een overdaad aan regeltjes te schetsen. Wel een boek met aanknopingspunten en een praktische benadering, waar elk nieuw gezin zijn gading in kan vinden en zich in kan herkennen. Een beetje zoals het kookboek van de Boerinnenbond voor mij is: een boek met handvaten en simpele basics, waar ik gaandeweg een eigen toets aan toevoegde tot ik het boek niet meer nodig had. Tot ik weer eens zin krijg om iets nieuws te proberen, waarbij ik behoefte heb aan wat bijstand. Of als ik inspiratie zoek en een aanzet naar een nieuw gerecht of recept.

Ik hoop dat dit boek voor jou een leidraad kan zijn, een gids die handvaten aanreikt zonder de pretentie te hebben altijd heil te bieden.

We belichten alle aspecten van een nieuw gezin: van de scheiding tot de nieuwe relatie, van praktische vragen tot juridische antwoorden. En we bekijken het gezin door de bril van partners, ouders en kinderen.

Omdat ik lang niet alle waarheid in pacht heb, besloot ik experts te betrekken bij dit boek. Zo leerde ik zelf bij en kreeg ik ook zelf af en toe een spiegel voor mijn neus. Het feit dat elke expert erkent dat een nieuw gezin een uitdaging is, stelt mij gerust. Ik weet nu dat het normaal is dat we worstelen met uitdagingen.

Daarnaast is het betrekken van vele experts met verschillende achtergronden de ideale manier om het kader open te trekken en vanuit verschillende perspectieven naar nieuwe gezinnen te kijken.

Laat me de experts even aan je voorstellen:



**Rika Ponnet** is licentiate Germaanse filologie (uGent) en licentiate in de familiale en seksuologische wetenschappen (KU Leuven). Ze werkt sinds 1993 als relatiebemiddelaar en richtte in 1995 samen met haar man Mark Boeykens, psycholoog, het relatiekantoor Duet op. Ze begeleidde sindsdien duizenden mensen: singles op weg naar een relatie, koppels en individuen met relatievragen en -problemen. Zo verzamelde ze een schat aan inzichten over wat mensen verbindt en scheidt. Ze heeft een vaste relatierubriek in *Libelle*, *Nieuwsbladmagazine* en *Psychologies* en is een veelgevraagde experte in de media. In 2006 verscheen van haar hand *Mijn leven als koppelaarster* (Standaard Uitgeverij). In 2012 volgde de longseller *Blijf bij mij* (Lannoo).



**Klaar Hammenecker** is kinderpsycholoog en familiaal bemiddelaar. Zij werkt met kinderen, jongeren en hun gezinnen aan opvoedingsondersteuning, ontwikkelingsgerichte therapie en bemiddeling. Ze coacht daarnaast ook schoolteams in de socio-emotionele zorg voor leerlingen.

Haar praktijk **WEERKRACHT** is ontstaan vanuit het geloof in de kracht en het probleemoplossend vermogen van kinderen, gezinnen, (ex-)partners... Zij richt zich daarbij op het (h)erkennen van patronen, het verwerven van inzicht en het terugvinden van eigen sterktes. Kortom: ze helpt om 'weer-krachtig' te worden.



**Claire Wiewauters** is pedagoog en psychotherapeut voor kinderen, jongeren en gezinnen. Ze is als onderzoeker en docent verbonden aan de opleiding Gezinswetenschappen van Odisee te Schaarbeek ([claire.wiewauters@odisee.be](mailto:claire.wiewauters@odisee.be)). Doordat we beiden gepassioneerd zijn door onder meer het thema 'kinderen en scheiding' en het belang van bemiddeling, vond ik het een eer om met haar over dit boek te brainstormen. Ze heeft verrijkende inzichten gedeeld die mij en ook jou zullen helpen.



**Monique Van Eycken** is erkend familiaal bemiddelaar, coach van volwassenen en kinderen en docent aan het postgraduaat Bemiddeling aan de KU Leuven. Ze is coauteur van *Een week mama, een week papa?* (Lannoo). Zij kan dus met diverse brillen kijken naar het thema van kinderen met gescheiden ouders en nieuwe gezinnen.



**Anja Pairoux** is erkend bemiddelaar, personal coach, MBTI-coach, trainer en auteur. Na verschillende opleidingen in België, Nederland en de VS, werd ze de eerste plusoudercoach in België en publiceerde ze in 2014 haar eerste boek *Je wist waar je aan begon!?*. Ze vertaalde haar expertise in anders samengestelde gezinnen naar de werkvloer, waar ook teams uitgedaagd worden door hun verschillen. Op basis van de Meyers-Briggs Type Indicator (MBTI) werkte ze workshops uit waardoor teams opnieuw efficiënter kunnen samenwerken. Anja's missie bestaat erin om mensen (opnieuw) in verbinding te brengen door in te zetten op de kracht van het individu. Wanneer elk individu in een groep ten volle zichzelf mag zijn en blijven, zal dit niet alleen het individu, maar ook de groep ten goede komen en versterken.



**Cindy Schepers** begeleidt in haar praktijk als relatietherapeute uitsluitend stiefouders en koppels die in een nieuw gezin wonen. Doordat ze zelf al meer dan tien jaar stiefmoeder is van ondertussen twee volwassen stiefdochters, is ze ook ervaringsdeskundige en kent ze het samengestelde gezin van binnenuit. Cindy bekijkt het graag door de blik van de liefde, en het daarbij horende getouwtrek om verbinding, erkenning en respect. Ze vindt het belangrijk om door de ogen van alle betrokkenen te kijken, omdat je dan beter begrijpt wat er aan de hand is en hoe dat kan veranderen. Daarnaast kijkt ze naar relaties als spiegel van jezelf, een kans om te leren over jezelf en te zien hoe je als volwassene meer verantwoordelijkheid kan opnemen voor de keuzes die je maakt. Ze heeft oog voor zowel praktische tips als dieperliggende dynamieken in relaties. Haar blog over hoe je betere relaties smeedt in samengestelde gezinnen heeft duizenden lezers.



**Bruno Vanobbergen** is sinds 2009 de kinderrechtencommissaris van de Vlaamse Gemeenschap. Hij doctoreerde in 2003 in de Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit van Gent, waar hij nu gastprofessor Kindstudies is. Bruno heeft een heel brede interesse voor het thema kind, opvoeding en cultuur. Vanuit het Kinderrechtencommissariaat komt hij in contact met de leefwereld van kinderen en jongeren, ook in de context van scheidingen en nieuwe gezinnen. Zo kan hij uit eerste hand delen waar kinderen mee zitten zodat wij ervan kunnen leren.



**Prof. dr. Charlotte Declerck** is hoofddocent aan de Universiteit Hasselt, waar zij personen-, familie- en familiaal vermogensrecht doceert, en advocaat. Zij is de auteur of editor van verschillende boeken, artikelen en annotaties over personen-, familie- en familiaal vermogensrecht en auteursrecht. Charlotte Declerck is lid van de kernredactie van het *Tijdschrift voor Familierecht* en het internationale online tijdschrift *Family & Law*. Zij is hoofdredacteur van de reeks *Patrimonium*.

Naast deze experts spelen vele gezinnen een rol in dit boek. De meeste gezinnen heb ik in het kader van mijn beroep ontmoet, maar er komen ook verhalen aan bod die mij werden toegestuurd of gesprekken die ik speciaal heb gevoerd in het kader van dit boek. Ik verwerkte ze natuurlijk anoniem, maar waarheidsgetrouw. Daarbij wil ik graag benadrukken dat ik in dit boek een bijzondere plek geef aan de kinderen en jongeren zelf. Omdat zij ons interessante feedback kunnen geven, en omdat zij natuurlijk een onmisbare schakel zijn om een nieuw gezin te doen slagen.

## Wat is een nieuw gezin?

Laat me beginnen met zeggen dat ik er in dit boek voor kies om te spreken over 'nieuwe gezinnen'. Eigenlijk zit daar geen diepe filosofische reden achter. Behalve misschien dat 'nieuw samengesteld' voor mij klinkt als 'gefabriceerd', terwijl ik eerder geloof in organische gehelen.

Je zal verder merken dat ik zonder veel twijfel spreek over stiefouders, stiefmoeders en stiefvaders. Ik ken de negatieve connotaties die deze term oproept bij sommigen, en excuseer me als dat voor jou inderdaad zo is. Zelf heb ik die connotatie laten varen en merk ik dat het de term is die geen twijfel laat bestaan over de rol die wordt bedoeld. Dat ligt misschien wat anders bij zorgouders, plusouders... Maar goed, what's in a name? Je zal merken dat ik regelmatig refereer aan keuzes en dit zijn de keuzes die ik gemaakt heb.

Maar ter zake nu. De kernvraag luidt: wat is een nieuw gezin?

In een nieuw gezin heeft minstens een partner een of meerdere kinderen uit een vorige relatie.

Die vorige relatie kan beëindigd zijn doordat één van beide ouders overleden is. Als de overlevende partner dan gaat samenleven met een nieuwe partner, dan is er een nieuw gezin. In die situatie groeit het kind op in één nieuw gezin.

De meeste nieuwe gezinnen ontstaan na een scheiding. Soms is er dan een eenoudergezin, vaak als tussenperiode. Want, zo blijkt uit cijfers, de helft van de gescheiden ouders kiest binnen één tot twee jaar na hun scheiding voor een nieuwe relatie. Als de nieuwe partners gaan samenleven, dan ontstaat er een nieuw gezin.

Nieuwe gezinnen kunnen heel uiteenlopende samenstellingen hebben: van relatief simpel tot een ingewikkeld geheel van relaties. Afhankelijk van door wiens bril we kijken, krijgen we een volledig ander beeld. Als partner heb je één gezin. Kinderen van gescheiden ouders groeien vaak op in twee gezinnen als hun beide ouders in zee gaan met een nieuwe partner. Als die nieuwe partner zelf al kinderen heeft, komen er misschien ook meteen stiefbroers of stiefzussen op het toneel. De situatie wordt helemaal complex als hun mama of papa met die nieuwe partner nog een kind krijgt.

Kortom, het kan een kluwen worden, opgroeien in een nieuw gezin.



Als ik die mogelijke gezinsvormen teken, ervaar ik in mijn praktijk een vorm van erkenning. Een zucht van opluchting hoor ik bij het besef dat het niet zo vreemd is dat er spanning ontstaat. Of dat het zoveel energie vraagt om de molen draaiende te houden. Door zicht te krijgen op de vele relaties die aandacht verdienen en in balans gehouden moeten worden, zal je meteen begrijpen wat ik bedoel als ik een nieuw gezin vergelijk met dansen op het slappe koord.

## Tip

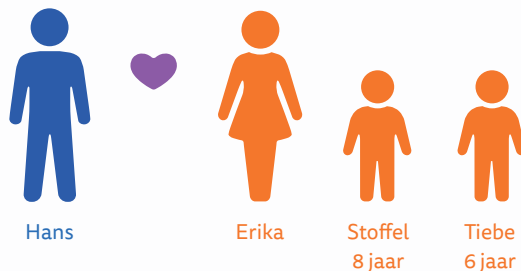
Teken je nieuwe gezin eens uit, zoals we hieronder doen. Trek dan cirkels rond elke afzonderlijke relatie die er een rol in speelt. Betrek er de familieleden in die voor jou een rol spelen in jullie gezinsleven. Zo kan je er bijvoorbeeld grootouders bij betrekken.

Doe dat één keer vanuit je eigen standpunt, maar doe het ook eens vanuit het standpunt van je kind, dat wellicht twee gezinnen en misschien wel vier families heeft.

Hieronder alvast een voorbeeld, waarbij we simpel beginnen:

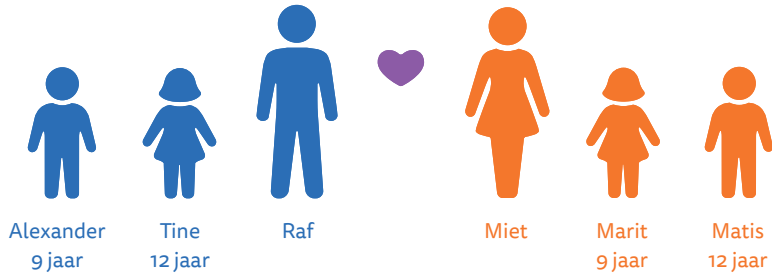
### # In de nieuwe relatie heeft één partner al twee kinderen.

Erika en Hans gaan samenwonen. Erika heeft twee kinderen uit een vorige relatie: Stoffel (8) en Tiebe (6). Hans heeft er geen.



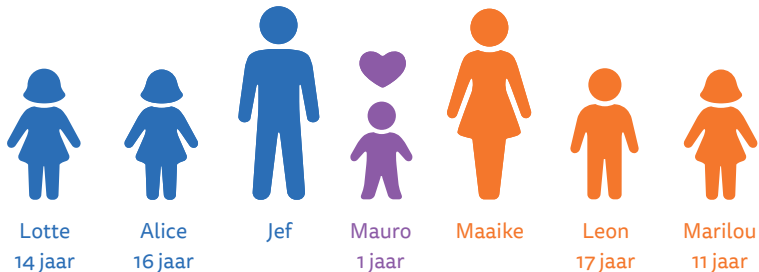
**# In de nieuwe relatie hebben de twee partners kinderen.**

Miet en Raf gaan samenwonen. Miet heeft twee kinderen heeft uit een vorige relatie : Marit (9) en Matis (12). Raf heeft twee kinderen: Tine (12) en Alexander (9).



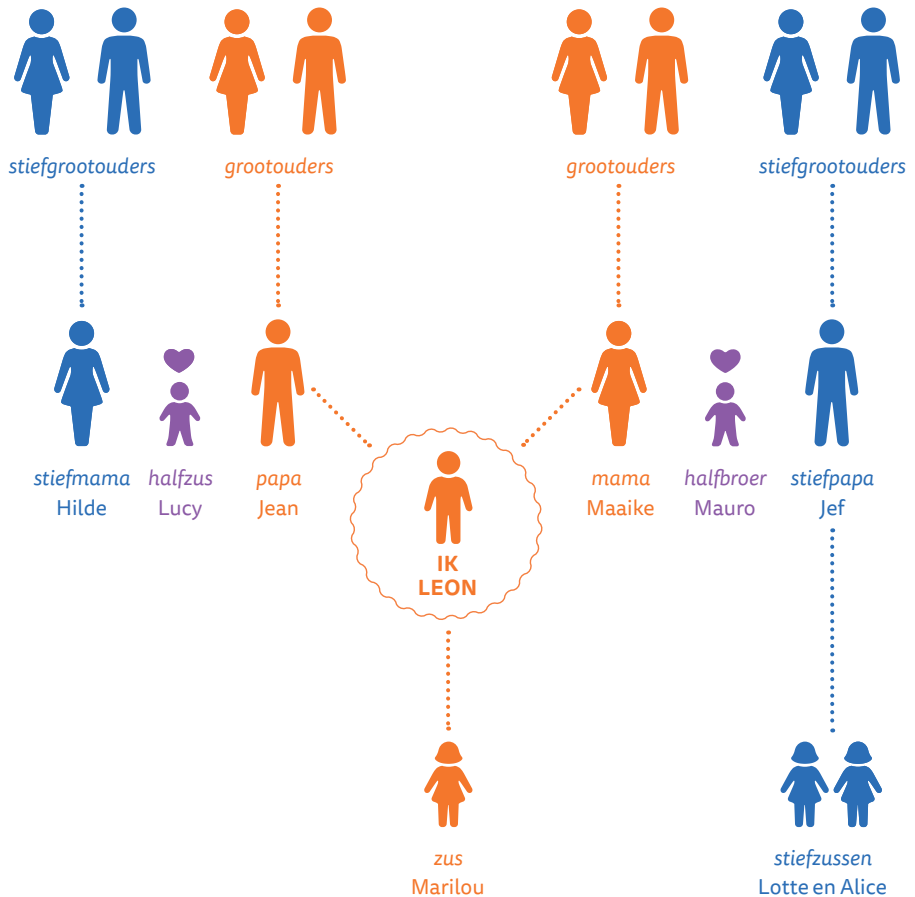
**# In de nieuwe relatie hebben de twee partners kinderen,  
en komt er nog een kindje bij.**

Maaïke heeft twee kinderen uit een vorige relatie: Leon (17) en Marilou (11). Jef heeft twee kinderen uit een vorige relatie: Alice (16) en Lotte (14). Samen hebben Jef en Maaïke een zoontje: Mauro (1).



Tot nog toe legden we de focus op één gezin, bekeken vanuit het standpunt van de partners. Het is zinvol om eens de bril van kinderen op te zetten en hun twee gezinnen te overschouwen, inclusief een generatie verder naar boven te gaan door ook de grootouders te betrekken.

Toegepast op het laatste gezin, door de bril van Leon:



Leon leeft 11 op de 14 dagen bij zijn mama en Jef, samen met zijn zus Marilou en halfbroertje Mauro. Van die 11 dagen is Lotte er 7 dagen, en Alice 3 dagen. 3 op de 14 dagen woont Leon bij zijn papa Jean en zijn nieuwe partner, samen met halfzusje Lucy (5).

Bij beide ouders kreeg hij er 'stief'-grootouders bij, die allemaal een bezoekje verwachten met Kerstmis en Nieuwjaar. Daardoor vindt hij het soms moeilijk dat zijn 'echte' grootouders minder aandacht en tijd krijgen.

Wat je niet ziet op de tekening is het gezin van Alice en Lotte bij hun mama. Want ook van wat er daar gebeurt ondervindt Leon impact. Bijvoorbeeld wanneer hun vakantieplannen die van zijn eigen gezin overlappen, of wanneer er dingen gebeuren met een van de kinderen waarvoor beide ouders van Alice en Lotte het best samen optreden. Dat kan het geval zijn als een van de kinderen iets uitspookt waarbij beide ouders elkaar willen betrekken. Neem bijvoorbeeld een voorval op school met Alice of Lotte waarvan Leon afweet, omdat hij op dezelfde school zit. Hij vertelt erover aan zijn stiefpapa, de papa van Alice en Lotte, waardoor hij het fijne zal willen weten.

Leon zegt vaak eerlijk dat hem soms een gevoel van schaamte overvalt als hij de complexe gezinsstructuren moet uitleggen. Ik kan dat eigenlijk wel begrijpen.

Al de relaties en banden verdienen aandacht en zuurstof, zonder het evenwicht van het geheel aan te tasten. Misschien zijn er wel relaties of banden die helemaal niet 'klikken'...

Bedenk dat een nieuw gezin eigenlijk een samenraapsel is van al die relaties. Een deel van die relaties loopt goed en is het gevolg van een vrije keuze of van afstamming, zoals jullie partnerrelatie en de relatie tussen jou en je kind. Een ander deel van die relaties is min of meer opgedrongen: de relatie met je stiefkind, de relatie tussen stiefkinderen onderling... Ze vloeien voort uit de keuze die jullie als partners voor elkaar maken.

Hou er dus rekening mee dat een verschuiving in één relatie vaak weerslag heeft op het geheel.

Inderdaad, je zou bijna denken dat het een onmogelijke opdracht is om een nieuw gezin te laten draaien. En toch kan het.

In dit boek kies ik resoluut voor mildheid. Ten aanzien van alle betrokkenen:

- de ouders, die zoeken naar een evenwicht tussen partnerrelatie en ouder-kindrelatie;
- de stiefouder, plusouder, zorgouder of welke benaming jij ook verkiest, die wellicht minstens af en toe ervaart dat de balans van geven en ontvangen niet helemaal in evenwicht is;
- de kinderen, die opgroeien in een soms complex geheel en heel wat veerkracht moeten kunnen opbrengen om in dat complex hun eigen plek te vinden.

## Hoeveel nieuwe gezinnen zijn er?

Exacte cijfers over het aantal nieuwe gezinnen zijn er niet. Net zoals er geen sluitende cijfers bestaan over het jaarlijkse aantal scheidingen. Daar zijn verschillende redenen voor.

Ouders die feitelijk samenwonen, bijvoorbeeld, hoeven niets aan te geven als zij uiteengaan. Zij moeten niet bij een rechtbank passeren om hun scheiding te formaliseren. Daardoor wordt hun scheiding niet geregistreerd.

Bovendien zijn er zo veel vormen van nieuwe gezinnen dat het bijna onmogelijk is om ze allemaal goed in kaart te brengen.

De cijfers waarover we beschikken, zijn met andere woorden slechts een schatting en bovendien al enkele jaren oud. Volgens die cijfers heeft minstens één op de vijf kinderen gescheiden ouders. Wellicht is dat aantal intussen gegroeid en de verhouding dus achterhaald.

Als elk van die ouders een nieuw gezin vormt, dan zou elk kind opgroeien in twee nieuwe gezinnen. Tenminste, als we ervan uitgaan dat het kind nog contact heeft met beide ouders.

Zo wordt het, al hebben we dan geen exacte cijfers, meteen duidelijk dat het om veel kinderen en veel gezinnen gaat. Ook al blijven sommige gescheiden ouders alleen, en vormen ze dus geen nieuw gezin. Neem een klasfoto van een gemiddelde klas van twintig leerlingen. Vier tot vijf kinderen op die foto hebben wellicht gescheiden ouders en groeien al dan niet deeltijds op in minstens één nieuw gezin.

Het is duidelijk dat het nieuwe gezin niet meer weg te denken is uit onze samenleving. Hoog tijd dus om er eens op in te zoomen.

## Realiteit versus mythes

### De boze stiefmoeder bestaat écht.

We kennen ze uit de sprookjes. De boze stiefmoeder die de kinderen van haar partner op een bezem benadert. Soms lijkt het alsof de sprookjes overeenstemmen met de realiteit, want stiefmoederschap krijgt regelmatig een negatieve bijklank.

Maar klopt dat verhaal van de boze stiefmoeder écht of is het een mythe die we alleen bij Assepoester of Sneeuwwitje vinden? In de allereerste uitgave van de Gebroeders Grimm was het niet de boze stiefmoeder die uit jaloezie haar stiefdochter de dood toewenste, maar wel Sneeuwwitjes eigen moeder. Dat plaatst de mythe toch wel in een ander perspectief, niet?

Aan ongeveer iedereen die meewerkte aan dit boek stelde ik dezelfde vraag: ‘Waar komt volgens jou de mythe van de boze stiefmoeder vandaan?’ Niemand kon me een sluitend antwoord geven, maar iedereen had er wel een idee over. Zo kwam vaak naar boven dat de vrouw in het gezin vooralsnog de meerderheid van zorg- en opvoedingstaken op zich neemt. Ze is meestal de ‘manager’ of ‘CEO’ van het gezin, als het ware. Daardoor heeft vooral zij te maken met de dagelijkse dingen waarover in gezinscontexten wel vaker spanning ontstaat: opruimen, klusjes, bord leegeten enzovoort.



**Anja Pairoux:** In onze maatschappij overheerst nog steeds het beeld dat vooral moeders voor de kinderen zorgen. Dat stamt uit de oertijd, toen mannen gingen jagen en moeders met de kinderen thuis bleven. Qua rolverdeling in de opvoeding van de kinderen overheersen nog altijd die stereotiepe beelden. Zelfs áls vrouwen kiezen voor een professionele carrière, dan is de kans groot dat zij toch nog steeds het huishouden managet.

In nieuwe gezinnen merken we dat eens te meer: bijna automatisch laten vaders veel over aan de vrouw. Zij gaat zich zo ook mee verantwoordelijk voelen voor de zorg, het voorkomen, de opvoeding, het gedrag van haar stiefkind. Het gebeurt niet zelden dat stiefmoeders daarover klagen. Bijvoorbeeld: *‘Iedereen in het dorp ziet het storende gedrag van mijn stiefzoon en komt tegen mij klagen. Terwijl ik er niets aan kan doen. Het is vervelend om aangesproken te worden op iets dat niet binnen mijn verantwoordelijkheid valt.’*

Anderen denken dat de boze stiefmoeder niets anders is dan de boze moeder: de mama die met haar verwachtingen weleens tegenover haar kinderen – óók haar stiefkinderen – komt te staan, omdat die niet altijd zin hebben om te gehoorzamen.

Ten slotte zijn er mensen die aannemen dat de stiefmoeder soms gewoon te hard haar best doet om alles goed, zo niet perfect te doen. Ze vindt dan dat ze te weinig dankbaarheid of respect krijgt en raakt gefrustreerd. Vanuit die frustratie neemt haar teleurstelling of boosheid weleens de overhand, waar-

door het beeld van de boze stiefmoeder ontstaat. Terwijl het allemaal vertrekt vanuit haar intentie om het graag heel goed te willen doen.



**Cindy Schepers:** We moeten de mythe niet versterken door er te veel redenen voor te zoeken. Die karikaturale beelden bestaan natuurlijk wel, maar ik leg liever de klemtoon op wat achter de boosheid van de stiefmoeder schuilgaat. Want boosheid is maar een strategie om aan een behoefte te beantwoorden. We beseffen allemaal wel dat een stiefmoeder zich niet tot doel stelt de 'boze stiefmama' te worden. Vaak is het zo dat hoe harder ze probeert om dat níét te zijn, hoe meer ze het net wel wordt. Omdat ze het zo graag goed wil doen, en daarin misschien niet genoeg erkend wordt, raakt ze gefrustreerd. Een vraag die ik zinvol vind om te stellen in de hoop aan de boosheid iets te veranderen: 'Wat heb je nodig? Wat is belangrijk voor jou?'



**Rika Ponnet:** Ik geloof dat de mythe te maken heeft met een biologisch gegeven, namelijk dat je als stiefmama nooit de echte mama zal zijn. Hoe goed je ook je best doet, je stiefkind zal altijd hunkeren naar de erkenning van wie het op de wereld zette. Dat zien we ook bij adoptiekinderen, die op zoek gaan naar hun roots. Als we naar het verleden kijken, dan kwamen stiefouders vroeger vooral voor in de context van overlidens. Bijvoorbeeld wanneer een weduwnaar hertrouwde. Vrouwen stierven toen vaker in het kraambed en dan bleven mannen achter met een kind. Laat ons eerlijk zijn: zorgen voor een kind dat biologisch niet het onze is, is niet vanzelfsprekend. Als het koppel dan nog samen een kind kreeg, dan werd het onderscheid duidelijk. Want we kunnen het draaien en keren zoals we willen: de bloedband primeert. Uiteindelijk zal je eigen kind primeren. Wat daar voor mij ook mee verbonden is, is de mythe van het moederschap. Het is eigenlijk pas na de Tweede Wereldoorlog dat vrouwen het moederschap anders, laat het ons intenser noemen, zijn gaan beleven. Voordien was er minder ruimte voor gehechtheid, doordat er vaker kindersterftes waren én omdat vrouwen toen al hard werkten. Kortom, de realiteiten lagen helemaal anders. Wij benaderen ouderschap vandaag cultureel heel omfloerst en heel beladen. Het is niet langer een overlevingsrelatie waarin de kans op verlies permanent aanwezig is. Vandaag is het een relatie waarin we heel veel tijd, liefde en energie steken en waarin een verlies als een enorm trauma wordt ervaren. We evolueerden trouwens positief en hebben nu bewust aandacht voor het structureel opnemen van zorg voor een kind dat niet het onze is. Persoonlijk durf ik dat wel te beschouwen als een overwinning op de biologie.

Ik denk dus dat de mythe van de boze stiefmoeder eerder verbonden is aan een realiteit uit het verleden, en gewoon overleeft omdat ook vandaag nieuwe gezinnen nog met uitdagingen geconfronteerd worden die weleens een beroep doen op menselijke veerkracht. Dat roept herkenning op met het verleden, hoewel de realiteit helemaal anders is nu.



*Ulrike woont samen met Steven en zijn dochter Jitske (8). Ulrike doet alles wat ze kan om voor Jitske te zorgen. Steven is later thuis dan zij, dus tijdens de week dat Jitske bij hen is haalt Ulrike haar van school. Ze maakt veel tijd vrij voor leuke dingen, helpt haar met haar huiswerk... Toch voelt het voor Ulrike alsof Jitske nooit echt tevreden is. Cadeautjes die Ulrike koopt als verrassing legt ze ongebruikt in haar kast, ze vertelt tegen de familie steevast over leuke uitstappen met haar mama maar nooit over de dingen die Ulrike met haar doet, ze bedankt Ulrike nooit als ze haar aan school afhaalt... Ulrike ergert zich daar hoe langer hoe meer aan. Ze vindt dat ze te weinig dankbaarheid en respect krijgt. Ze praat er weleens over met Steven, die echter niet beseft hoe kwetsend de situatie voor Ulrike is. Als Jitske op een dag de cake terug meebrengt die Ulrike naar school had meegegeven voor de klaspicknick omdat Jitskes mama er tijdens de speeltijd eentje had gebracht (ook al was Jitske die week bij hen), is de maat voor haar vol. Hoe hard ze ook haar best doet, het lijkt nooit genoeg. Ze is woest op Jitske, maar ook op Steven. Ze vindt dat hij Jitske dankbaarheid en respect als waarden zou moeten meegeven in de opvoeding. Ze wordt dus letterlijk de boze stiefmoeder.*

## Het duurt zeven jaar alvorens een nieuw gezin echt goed functioneert.

Ik hoor je zuchten... Zeven jaar?!

Er wordt inderdaad weleens gezegd dat een nieuw gezin pas na zo lange tijd echt goed functioneert.

In het boek *Een week mama een week papa?* verwijzen Claire Wiewauters en Monique Van Eyken naar de resultaten van het onderzoek 'Scheiden in Vlaanderen', waaruit blijkt dat de helft van de ouders die scheiden binnen één tot twee jaar na de scheiding een nieuwe relatie begint. Bij mannen ligt het percentage hoger dan bij vrouwen. Meestal gaan de nieuwe koppels samenwonen en ontstaat er een 'echt' nieuw gezin.



Hetzelfde onderzoek toont aan dat een derde van die nieuwe gezinnen binnen drie jaar op de klippen loopt. De gezinnen die wel 'overleven', hebben vier tot zeven jaar nodig om tot een evenwicht te komen.

Er verloopt dus de facto wat tijd tussen het moment van de scheiding en het moment dat het nieuwe gezin optimaal functioneert.



**Anja Pairoux:** Het zou best kunnen dat zeven jaar een goed gemiddelde is. Maar eigenlijk is het vormen van een nieuw gezin een voortdurend proces, dat in golfbewegingen verloopt. Zo kan er plots iets gebeuren waardoor de situatie weer helemaal verandert. Ook spelen soms de behoeften of belangen van mensen buiten je gezin een rol. Bijvoorbeeld: de andere biologische ouder van je stiefdochter wil een andere verblijfsregeling vanwege haar werk. Net op een moment dat naar jullie beleving alles op wieltjes loopt...



**Cindy Schepers:** De variatie in gezinnen en situaties is te groot om die vraag met een ja of nee te beantwoorden. Veel factoren spelen een rol. Zo zal er een groot verschil zijn tussen de situatie waarin vrij snel na de scheiding een nieuw gezin ontstaat, en situaties waarin pas een nieuw gezin volgt in de periode nadat de scheiding volledig verwerkt en voltooid verleden tijd is. Gewoon omdat in die eerste situatie veel processen gelijktijdig moeten gebeuren die elkaar een beetje tegenwerken.

Bovendien, welk beginpunt nemen we? Het echt samenwonen of het begin van de nieuwe relatie? Het is ook afhankelijk van de bril waardoor je kijkt: de partners zullen hun gezin anders ervaren dan de kinderen, die het misschien nog moeilijk hebben met de scheiding.

Kortom, ik hou er niet van om te zeer uit te gaan van dat soort stellingen. Er is te veel variatie en statistieken vertellen ons veel te weinig.

Het duurt ongetwijfeld een hele tijd vooraleer je nieuwe gezin volledig op de rails staat. Als het al ooit zo zal zijn dat elke wagon netjes in de rij blijft staan. De relevantie van deze mythe is niet hóélang het exact duurt, maar wel dát het een hele tijd kan duren. En dat het een oefening van herhalingen en golfbewegingen is, een proces van vallen en opstaan. Mindere fasen kunnen we dus relativeren door het vertrouwen dat er weer 'ups' volgen.

## Tip

Stel jezelf eens de volgende vragen: 'Wat is voor mij een goed functionerend gezin? Welke voorwaarden moeten vervuld zijn om mij te laten ervaren dat ons gezin het goed maakt?' Om onze koers te zetten, bepalen we het best eerst ons doel.

Kijk vervolgens eens hoe de situatie op dit moment is, en waar de knelpunten liggen. Benoem ze duidelijk en ga er verder mee aan de slag. Bedenk bijvoorbeeld wat anders kan om de situatie (al is het maar een beetje) te verbeteren. Weet dat elke kleine ingreep een groot verschil kan maken.

Het is daarbij goed om te beseffen dat een gezin de som is van verschillende individuen en dat jij alleen de wagons niet op de sporen kan zetten of houden. Daarnaast spelen misschien zelfs anderen buiten je gezin een rol, zoals een ex/andere ouder.

Misschien kan je na deze denkoefening een gesprek met je partner hebben, en (als hun leeftijd het toelaat) ook met de kinderen. Zodat jullie samen kunnen werken.

Tot slot is het zinvol om te beseffen dat perfectie een utopie is die je niet hoeft na te streven.

## Een nieuw gezin vormen en behouden is moeilijk, zo niet onmogelijk.

Als we even teruggrijpen naar de cijfers die ik hierboven beschreef, dan blijkt dat het scheidingscijfer bij nieuwe gezinnen hoger ligt dan bij kerngezinnen.

Ik moet eerlijk zijn. Ik lees op verschillende sociale media de berichten van misnoegde (stief)ouders over de teleurstellingen die ze oplopen in hun nieuwe gezin, en de uitgebreide reacties die vervolgens op zo'n bericht komen. Het is op zijn minst een thema dat leeft en veel reacties oproept. Vaak hoor ik misnoegde stiefmoeders verzuchten dat ze wel een boek zouden kunnen schrijven over hun ervaringen. Ook in mijn bemiddelingspraktijk ontmoet ik cliënten die worstelen met spanning of conflict in hun nieuwe gezin.



*De sfeer bij Tom thuis is onhoudbaar geworden: zijn vrouw Veerle geeft aan dat ze twijfelt over hun relatie. Ze vindt het samenleven met Loes erg moeilijk. Loes is de dertienjarige dochter van Tom en zijn ex Iris. Zij woont een op de twee weken bij hen. Lars (7) en Robbe (5) zijn de zonen van Veerle en Tom, halfbroers van Loes dus.*

*Veerle heeft een goed beeld van hoe ze haar zonen wil opvoeden en merkt dat Toms opvoeding van Loes helemaal anders verloopt. Ze heeft het over dingen als opruimen, het aantal uren televisiekijken, rechtop zitten aan tafel, hulp bij klusjes... Veerle vindt dat Tom zich niet genoeg inspant om met Loes te praten en dingen aan te pakken. Ze verwijt ook de mama van Loes dat ze niet positief meewerkt aan oplossingen. Volgens Veerle neemt Iris al te gemakkelijk de klachten van Loes voor waar aan, zonder te checken of ze wel echt gebeurd zijn zoals Loes ze vertelt. Als Loes klaagt tegen haar mama dat ze bij Tom en Veerle nooit mag ontspannen en altijd moet helpen in het huishouden, dan gelooft Iris dat zonder meer. Door de hele situatie voelt Tom zich gewrongen tussen zijn vrouw en zijn dochter. Komt daarbij nog dat ook Iris hem vaak aanspreekt over de gespannen relatie tussen Loes en Veerle. Hij staat dus aan alle kanten onder druk.*

Wat doe je nu met zo'n situatie? Je merkt zelf wel dat er voor elke betrokkene in dit verhaal ongetwijfeld iets te zeggen valt. Dat is dan meteen ook een eerste en belangrijke tip: dé waarheid bestaat niet. Jullie hebben elk een ander idee over de waarheid, een eigen versie ervan als het ware. De kans is groot dat jullie het daarover niet eens zullen raken. In plaats van te discussiëren, focus op wat je nodig hebt om het probleem op te lossen, en vraag wat de ander nodig heeft. Doe dat eerder dan te oordelen. Leer verschillen aanvaarden en overstijgen, want anders is een nieuw gezin een onbegonnen werk.

Verplaats je in de schoenen van de ander: kijk door de bril van de ander om te zien wat hij ziet; kruip in het hart van de ander om te voelen wat hij voelt; verplaats je in het hoofd van de ander om te begrijpen wat hij denkt. En lukt het niet, oordeel dan niet, maar vraag uitleg en praat. Doe dat eerlijk, vanuit je hart. Met als doel te verbinden, niet om aan te vallen.

Praat over wat jij ziet, voelt, denkt. En vooral over wat jij nodig hebt om vooruit te raken. En lukt praten niet, doe het dan ten minste eens in stilte, voor jezelf.

*Never underestimate the power of perspective,  
it can change everything.*



[www.lannoo.com](http://www.lannoo.com)

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

**Illustraties:** Eleni Debo

**Ontwerp:** Studio Lannoo, Mieke Verloigne

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2017 en Maaïke Goyens

D/2017/45/668 – ISBN 978 94 014 4181 0 – NUR 770

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.